

בית הכנסת תלמידי ישיבת פוניבז' (צעירים)

רח' האדמו"ר מצאנז 10

בני ברק

שיעור ממורנו הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א

ליל ש"ק פ' שלח לך תשע"ח

בעל שהפריש חלה מהעיסה שאשתו הכינה ותובעת ממנו עשרה זהובים

מעשה שהיה באשה שלשה בצק בערב ש"ק כדי לאפות חלות לכבוד שבת, ובעלה היה בבית, ומאוד מאוד רצה לקיים מצות הפרשת חלה פעם אחת, ולכן לפני שאשתו הספיקה להפריש חלה, הוא תפס חלק מהעיסה ובירך על ההפרשה, ואמר "הרי זו חלה", ובעקבות מעשה זה, אשתו תבעה ממנו שישלם לה עשרה זהובים משום שחטף המצוה ממנה. הבעל טען שהעיסה היא שלו, ואמנם בדרך כלל אשתו מפרישה חלה, אבל כל מה שהיא עושה הוא כשלוחו, ולכן לא יתכן שהוא אינו יכול לזכות בקיום מצוה זו, ואילו אשתו טענה כיון שהפרשת חלה היא מהמצוות המיוחדות לנשים, אין לבעל זכות לתפוס המצוה ממנה. במחלוקת זו ביניהם, יש עוד כמה נ"מ, כגון אם הבעל צריך למנותה כשלוחו להפריש חלה, וכן אם היא יכולה למנות שליח בלי רשות בעלה, וכן במקום שיש צורך להשאל על ההפרשה שהיא הפרישה, האם היא צריכה להשאל על הנדר או שמא בעלה שהוא בעל העיסה.

זכות האשה להפריש

האור זרוע (הל' חלה סוסי רכ"ה) כ' וז"ל ברוב מקומות, מזכיר ושונה נשים אצל מצות חלה, כגון הא דשנינו במשניות חלה – האשה יושבת וקוצה חלה ערומה, והא דשנינו בשבת (ל"א:) על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה, ובהדלקת הנר, וכן במדרש שוחר טוב במזמור "קלי קלי למה עזבתני" (תהלים כ"ב ט"ז) שלש פעמים כאן כתוב "קלי, קלי, אלוקי", ולמה, אלא אמר מיכן אמרה אסתר לפני הקב"ה רבש"ע, שלש מצוות הזהרת לנו ע"י משה רבינו, נדה חלה והדלקת הנר, כלום עברתי על אחת מהן, למה עזבתני, ובמדרש תנחומא (ריש פ' נח סי' א') למה נצטוו נשים על מצוות הללו, ומפרש מצות חלה למה, שאדם היה חלתו של עולם, כך שנו רבותינו, כיון שהאשה נוטלת מים בעיסה נוטלת חלה, כך עשה הקב"ה, אמר ר' יוסי בן קצרתא כיון שנתן מים על הארץ מיד הגביה אדם חלתו מן האדמה, שכן כתיב "ואד יעלה מן הארץ", מיד ויצר ה'. מכל אלה שמעינן דמצות חלה על הנשים הוטלה לתקן עיסה מטבלה, ולהפריש חלה, ומצוה שלה היא... הלכך **אע"פ שהעיסה של בעלה, היא משוויא שליח להפריש חלה אפילו שלא מדעת בעלה**, דהא מצוה דידה היא עכ"ל, ועי' בשו"ת תרומת הדשן (סי' קפ"ח) שהוכיח מהגמ' ביבמות (פ"ו.) שבכל תרו"מ אשה משוי שליח, ולא רק בחלה כמבואר באו"ז, ומבואר שם שהאשה שליח שלא מדעת בעלה מדין זכיה ולא מדין שליחות, אמנם באו"ז מבואר שזו הלכה מיוחדת היא, כיון שהמצוה מוטלת עליה.

שיטת האו"ז שהבעל לא יכול למנות שליח להפריש חלה

עוד הוסיף האו"ז וז"ל וחוששני לומר שלכתחילה לא משוי שליח להפריש חלה, הואיל ומצות **אשתו היא עכ"ל** (וכ"כ בלקט יושר ח"ב עמוד ע"ה: - ובנדמ"ח עמוד קמ"ב אות ח'), וע"ע באבודרהם (מעריב של שבת ד"ה במה מדליקין) שכי שהטילו שלש מצוות הללו על הנשים לפי שהן מצויות בבית ועסוקות בצרכי הבית, ועוד כ' דאדם הראשון היה נרו של עולם שנאמר "נר אלוקים נשמת אדם", וחוה גרמה לו מיתה, לפיכך מסרו מצות הנר לאשה (ועי' רמב"ם הל' שבת פ"ה ה"ג לענין הדלקת הנר שכי וז"ל ונשים מצוות על דבר זה יותר מן האנשים

לפי שהן מצויים בביתם, והן העסוקות במלאכת הבית עכ"ל). כשיטת האו"ז מבואר גם בכה"ח (סי' רמ"ב סק"ד) ומלא העומר (סי' שכ"ח סק"א) וחלת לחם (סי' ז' ס"ז), ובכה"ח מבואר שאם הבעל רוצה להפריש חלה, צריך רשות מאשתו.

עוד יש לציין שמבואר בתשובות הגאונים (סי' ק"ד) שהכל תלוי מי האופה, ולכן אם האיש אופה, מוטל חיוב ההפרשה עליו ולא על אשתו.

מי מפריש חלה מהמצות לפני פסח

וני"מ טובא לגבי המצות של פסח, שבדרך כלל הבעל אופה אותם, האם גם שם יש לאשה זכות קדימה, או שמא כמש"כ בתשובות הגאונים, כיון שהבעל אופה אותם, הוא מפריש חלה, וע"י בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' תקנ"ח) שהבעל יפריש מהמצות כיון שיש הרבה פרטי דינים בהפרשת חלה ממצות, שהם שונים מהפרשת חלה כל השנה, דלכתחילה צריך שהמצות יגעו זה בזה בשיעור חלה, וכן צריך להקפיד להפריש מן המוקף, ומה"ט לכל הפחות כל קופסא צריכה לנגוע זו בזו.

ולכאורה יש להביא ראיי' שהאיש מפריש מהמצות, דהרי כ' בשו"ע בהל' פסח (סי' תנ"ז ס"א) שאם א"א להפריש חלה בעודה עיסה מפני המהירות, **יפרישנה אחר אפיה מיד**, ובפשטות היינו ע"י הבעל (הגם שבערוה"ש שם ס"ד הסביר כוונת השו"ע שלא ימתין עד ערב פסח אלא יפריש מיד), וצע"ק שלא נהגו כן היום, וגם במעשה רב (אות קפ"ט) הביא שרבינו הגר"א זצ"ל הפריש חלה מהמצות בערב פסח ולא מיד, ולא מדובר שם שאפה אותן בערב פסח.

ביישוב המנהג כ' בלקט העומר (פ"ב הערה ח'), דמצות חלה מוטלת לכתחילה על הנשים, ובזמנם הנשים התעסקו באפיית המצות והיו מצויות שם להפריש חלה, משא"כ בזמננו שאינן מצויות שם, לכן ממתנינים עד שהמצות יגיעו לבית ואז האשה מפרישה, וכן נהג מרן החזו"א זצ"ל, שהביא המצות לביתו מהמאפיה, ונתנם להרבנית ע"ה להפריש חלה (ארחות רבינו ח"ב עמוד מ"ב), אמנם לפי המבואר בתשובות הגאונים הנ"ל, כיון שהאיש אופה את המצות, עדיף שהוא יפריש את החלה, ואפשר י"ל שמרן החזו"א זצ"ל לא אפה המצות בעצמו. עוד יש להוסיף, שהבן איש חי (שנה ב' פ' שמיני אות ג') כ' שנכון שלכל הפחות פעם בשנה, הבעל יפריש חלה בעצמו, ואמנם כ' שראוי שיפריש בעשיית כדי להוסיף על זכויותיו לפני יוהכ"פ, אבל אפשר י"ח בפעם אחת בשנה במצות של פסח.

ב' טעמים לאפיית חלות בערב שבת

כ' השו"ע בהל' שבת (סי' רמ"ב) נוהגין ללוש כדי שיעור חלה בבית לעשות מהם לחמים לבצוע עליהם בשבת ויו"ט, והוא מכבוד שבת ויו"ט ואין לשנות, והסביר המ"ב (סק"ו) דמלבד שהלישה והאפיה הוא מכלל כבוד שבת ויו"ט (ע"ש בבה"ל שהביא רמז לדבר מדכתיב "והיה ביום הששי והכינו את אשר יבאו, את אשר תאפו אפוי", משמע דיש לאפות בערב שבת להכין לשבת), עוד יש בזה טעם כדי לקיים מצות חלה, לפי שאיבדה את אדם הראשון שהי' חלתו של עולם שנברא בערב שבת.

המחצה"ש (שם סק"ד) הסביר, דכמו שהעיסה מתקנת ע"י הפרשת חלה, כמו"כ העולם לא ניתקן כי אם אחרי בריאת אדם הראשון, משום שכל תכלית העולם אינו אלא בשביל האדם, וכיון שהאדם נברא בערב ש"ק, וחטא ע"י חוה בערב שבת, לכן ראוי שהתיקון גם יהיה בערב ש"ק.

נ"מ בין הטעמים של אפיית חלות בערב שבת

והנה יש כמה נ"מ לדינא בין הני תרי טעמי: א. אם תאפה חלות ביום חמישי ולא בערב ש"ק, אמנם תקיים הענין של כבוד שבת, אבל הענין של תיקון החטא, יש להסתפק אם הקפידא היא שתפריש חלה מתי שיהיה, או שתפריש חלה דווקא בערב ש"ק, שאז איבדה חלתו של עולם. ב. לכאורה ניתן

להוכיח שהקפידא היא שתפריש חלה, ולא דווקא בערב ש"ק, שהרי הרמ"א בהל' שבת (סי' רמ"ב) כ' שגם בערב יו"ט תאפה ותפריש חלה, אע"פ שערב יו"ט אינו חל תמיד בערב שבת, אבל יש לדחות הראי"י, דהרי לשון הרמ"א היא "והוא מכבוד שבת ויום טוב", דייקא משום כבוד יו"ט ולא משום מצות הפרשת חלה. הרי עוד נ"מ בין הני תרי טעמי, אם יש מצוה לאפות חלות גם בערב יו"ט, דמשום כבוד יו"ט יש מצוה, אבל לא משום המצוה של הפרשת חלה בערב ש"ק לתקן את החטא שנעשתה בערב ש"ק. ג. כשאופה חלות בשיעור שפטור מהפרשת חלה, דמצד כבוד שהבת איכא, אבל כיון שאינה מפרישה חלה, אינה מתקנת חלתו של עולם.

אפיית חלות כל ערב שבת פחות מכשיעור או פעם אחת בחודש כשיעור

לפי"ז יש להסתפק היאך ינהגו במשפחה קטנה שאינם אוכלים כ"כ הרבה חלות בשבת ואין בהם כדי שיעור הפרשת חלה. האם עדיף שהאשה תאפה שיעור קטן כל ערב שבת, ואע"פ שאין בו שיעור הפרשת חלה, אבל בזה תכבד השבת מדי שבת בשבתו, או שמא תאפה שיעור גדול המחייב הפרשת חלה, ואחרי האפיי תכניס את החלות המיותרות למקפיא, ואז לא תאפה חלות בערב שבת הבאה. מקום הספק הוא האם קיום מצות כבוד שבת (שהיא מדברי קבלה) מדי שבת בשבתו עדיף ממעלת קיום מצות הפרשת חלה (שמקורה מצוה מה"ת, אע"פ דבזה"ז מצות הפרשת חלה אפילו בא"י אינה אלא מדרבנן) פעם אחת כל כמה שבתות.

מרן בעל שבט הלוי זצ"ל נתן עצה שבערב שבת תלוש עיסה שיש בה שיעור הפרשת חלה, ותפריש חלה בברכה, ואז תחלק העיסה לכמה חלקים ותאפה חלות לצורך שבת זו, והעיסה הנשארת תכניס למקפיא עד ערב שבת הבאה ואז תאפה חלות עוד פעם, ובאופן כזה תקיים מצות הפרשת חלה בשבת זו, וגם תקיים מצות כבוד שבת מדי שבת בשבתו באפיית החלות בערב שבת. אבל העירו דיש לדון טובא בעצה זו, דהרי עיסה שדעתו לחלק אינה חייבת בהפרשת חלה כמבואר בשו"ע (יו"ד סי' שכ"ו ס"ב).

שיטות הפוסקים מהו הגדר של עשוי ליחלק

נחלקו גדולי הפוסקים להלכה מתי נאמר האי פטור דעשוי לחלק.

א. הגר"א (יו"ד סי' שכ"ו סק"ז) כ' דכל הפטור הוא דווקא כשמחלקים את הבצק לכמה אנשים, אבל אם מחלק את הבצק ומשאיר את החלקים אצלו חייב בהפרשת חלה, והביא ראיי"י ממה שנהגו אבותינו ואבות אבותינו להפריש חלה ממה שאופים לשבת ויו"ט אע"פ שאין שיעור חלה בכל חלה וחלה, וכן פסק הש"ך (סק"ה), דמה שנפסק בשו"ע דהעושה עיסה לחלקה בבצק פטור, היינו דווקא לאנשים הרבה ולא יהא באחת מהן שיעור חלה.

הפת"ש (שם סק"ב) הביא שהלבוש והדרישה והב"ח ג"כ פסקו שהפטור הוא רק כשרוצה לחלקם לאנשים הרבה, אבל לעצמו בלבד לא נקרא עשוי לחלק, דאל"ה היאך נהגו הנשים ללוש שיעור חלה בערב שבת, ומפרישות חלה ומברכות, אע"פ שדעתן לעשות חלות קטנות שאין בהן שיעור חלה.

המלא העומר (שם סק"ה) כ' עוד סברא, דמה שפטרו בעיסה ע"מ לחלק היינו כשדעתו לחלקה מיד בגמר הלישה, שבוזה נחשב כאילו מחולקת משעת הגלגול, אבל מה שמחלקים לאחר גמר הלישה ואינו אלא לצורך האפיה, אינו נקרא חילוק לענין זה.

ב. אבל הפת"ש (שם) הביא שו"ת בית אפרים (יו"ד סי' ס"ט) ותפארת למשה שהקשו על שיטה זו, ולכן נקטו שאם לש העיסה ע"מ לחלק ולהשאיר החלקים אצלו, יפריש חלה בלי ברכה, ומ"מ הוסיף הבית אפרים, דאפילו אם נאמר שהעושה ע"מ לחלק בביתו פטור, היינו דווקא כשבדעתו שלא יהי אח"כ צירוף נוסף, אבל אם בדעתו שאחרי האפיה יהי צירוף בסל אחד, אין זו חלוקה המתקיימת ואינה פוטרת. מה"ט כ' הצ"ח בברכות (סוף ל"ז): דאמנם ה"ט"ז (יו"ד סי' קע"ח סק"ז) כתב דיש נוהגים

להניח כל החלות שנאפו על השלחן כשמוציאין אותן מהתנור משום כבוד שבת, אבל הצלי"ח הסביר טעם המנהג כדי שהשלחן יצרפם לשיעור חלה, ואע"ג דקיי"ל שאם נתנם על טבלא שאין לה לבזבז אין מצטרפים כמבואר בשו"ע (יו"ד סי' שכ"ה ס"א), היינו רק משום ספק, ולכן בצירוף עוד ספיקות (דהרי לשיטת הראב"ד עישה ע"ד לחלק חייבת, וגם בתנור י"א שמצטרף, וגם כשמניחים הכרות על השלחן י"א שהשלחן מצרף) נוהגים להניח על השלחן כדי לצרפן אחרי שנאפו, וממילא אפשר לברך על הפרשת חלה מהן בגמר הלישה.

ג. עוד הביא הפת"ש בשם המעדני מלך דגם כשמחלק העיסה לאדם אחד על מנת לאפות חלק היום וחלק לאחר זמן פטורה מחלה, אבל אם אופה הכל מיד חייב, ונ"מ טובא בזה למי שמחלק עיסה גדולה לעיסות קטנות ואופה את כולם, ואחר האפיי"י מכניס חלק מהחלות במקפ"א, דבכה"ג יש חיוב חלה גם לפי המעדני מלך.

ד. שיטת מרן החזו"א זצ"ל (זרעים ליקוטים סי' ב' סק"ב וסק"ג, וביו"ד סי' קצ"ח סק"ב וסק"ג) היא דאין נ"מ בין אם לש העיסה ע"מ לחלק לאדם אחד, ובין אם לש העיסה ע"מ לחלק לכמה אנשים, אלא הקפידא היא אם דעתו לחלק העיסה ולהקפיד על תערובתה אחרי החלוקה, כגון שדעתו לחלקן ולעשותן בדפוסים מיוחדים או למשוח שמן או ביצים עליהם, דבכה"ג מקפיד על נשיכתן, אבל אם דעתו לחלקן רק משום שרוצה לחמים קטנים, ולא יקפיד על נשיכתן גם אחרי החלוקה, אין זה נקרא ע"מ לחלק וחייב, ואין חילוק בזה בין איש אחד לשני אנשים אלא בין מקפיד אחר החלוקה לאינו מקפיד, וממילא כשמחלק לשני אנשים פטורה כיון דסתם שנים מקפידין, ואילו לאיש אחד חייבת כיון דמן הסתם אחד אינו מקפיד, ואה"נ אם ידוע דגם איש אחד מקפיד על חלוקת העיסה פטורה מחלה, ואם ידוע ששני בני אדם אינם מקפידים חייבת בחלה.

אין לברך על הפרשת חלה מעיסה גדולה שחלקה לאפיית חלות וחלקה לאפיית עוגות

בדרך אמונה (ה' ביכורים פ"ו צה"ל ס"ק שפ"ח) הוסיף, דלפ"ז העושה עיסה גדולה ורוצה לחלקה לעשות חציה חלות לשבת וחציה מזונות, כיון שמקפיד על תערובתה, אם אין שיעור חלה בכל אחד ואחד לא יברך דאפשר פטורה לגמרי לפי החזו"א זצ"ל.

לפ"ז נ"מ טובא בין הני טעמים בנד"ד, דהרי לשיטת הלבוש ודרישה וב"ח וש"ך וגר"א, כיון שהאשה אינה מחלקת העיסה לאנשים הרבה אלא משאירה העיסה לעצמה, ותאפה חלקה בערב שבת זו וחלקה בערב שבת הבאה, יש מקום גדול לומר שחייבת לברך על הפרשת חלה כיון דאין זה מוגדר כעשויה לחלק. כמו"כ לפי החזו"א זצ"ל שהגדר של עשוי לחלק הוא אם יש קפידא בנשיכת העיסות, א"כ כיון שהאשה תעשה חלות מכל העיסה אין זה מוגדר כעשוי לחלק. מאידך גיסא לפי המעדני מלך כיון שהגדר של עשוי לחלק הוא שאין אופין הכל היום, הרי זה פטור, וכן לשיטת הבית אפרים דהעושה עיסה ע"מ לחלק בביתו מפריש בלי ברכה א"כ יצרפו כל החלות האפויות יחד אחרי האפיי"י, א"כ בנד"ד כשמחלקין העיסות לכמה שבועות ואין אפשרות לצרף כל החלות האפויות יחד, יצטרפו להפריש בלי ברכה.

מחלוקת הפוסקים אם לברך על הפרשת חלה מעיסה העשויה לחלק לעצמו ולאפות בזמנים שונים

והנה מרן הגרשז"א זצ"ל (הובא בשש"כ פמ"ב הערה מ"ה) וכן בספר לקט העומר (פ"ז הערה ט' בסו"ד) ס"ל דאע"פ דשיטת רוב האחרונים היא שאם דעתו לחלק העיסה לככרות קטנות ולאפותן לעצמו בזה אחר זה, אין לזה פטור של דעתו לחלק, בכל זאת לענין ברכה על הפרשה זו יש להחמיר ולחוש לשיטת המעדני מלך ובית אפרים.

אבל בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' קמ"ה בהערות על סי' שכ"ו בסו"ד) כ' דמנהגינו היא כשיטת הגר"א שפסק דדווקא ע"מ לחלק לאחרים פטור, ולכן בנד"ד מפרישין בברכה, והוסיף לבאר (קובץ מבית לוי קובץ

ה' עמוד ל"ו) דכיון שהלבוש ודרישה וב"ח וש"ך וגר"א כולו ס"ל דאם מחלק לעצמו חייב אפילו כשאינו אופה הכל יחד, ממילא הלכה כדעת רבים נגד המעדני מלך ובית אפרים, וכן נוהגים, ומ"מ הוסיף דאם מחלק העיסה לשני חלקים שונים כגון חלק לחלות וחלק לעוגות כמש"כ החזו"א זצ"ל שמקפיד גם לעצמו בהני העיסות, בודאי לכתחילה יש לחוש לענין הברכה.

אפיית חלות בבית הספר

בהרבה בתי ספר, המורה מביאה קמח ועושה עיסה גדולה בשיעור שחייבת בהפרשת חלה, ונותנת חתיכת בצק לכל תלמידה כדי לקלוע חלה לעצמה, נראה דבזה לכו"ע יש לחוש שהוא בגדר עשוי ליחלק לאחרים ופטור, או עכ"פ תפריש בלי ברכה, ובכל זאת אם המורה משאירה לעצמה בצק שיש בו כשיעור שחייב בהפרשת חלה, והיא מחלקת לתלמידות רק את הבצק העודף על השיעור, בזה היא חייבת להפריש חלה בברכה משום החלק שנשאר אצלה.

האם האשה מפרישה מדין שליחות או משום שהמצוה היא שלה

בספר משנה לחם על חלה (פ"ב מ"ג) כ' רבינו היעב"ץ זצ"ל שאם אשתו אינה נמצאת, אינו צריך לחפש לאשה אחרת להפריש, אלא היא מצוה שלו, ומצוה בו יותר מבשלוחו, ומבואר מדבריו שכשאשתו מפרישה אינה מדין שליח, וכמבואר באו"ז הנ"ל, וכ"כ בחלת לחם (סי' ז' סקט"ו), והוסיף שלא מצינו שיש הידור שהבעל יפריש חלה בעצמו ולא ע"י אשתו מדין מצוה בו יותר מבשלוחו, משום שאין הפרשתה מדין שליחות, והביא ראיי" מהא דנשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בהפרשת חלה, ואם המצוה היא של הבעל, למה האשה נענשת, הא קיי"ל דבדאורייתא לא אמרינן חזקה שליח עושה שליחותו, ועוד הביא מש"כ המ"א (סי' רס"ג סק"ו) בשם הב"ח, דאפילו אם הבעל רוצה להדליק נרות שבת בעצמו, האשה קודמת (והובא גם במ"ב שם סק"א), וכ' החלת לחם דה"ה לגבי הפרשת חלה, וע"ע בשו"ת מהר"י אסאד (או"ח סי' קכ"א) שאין האשה מפרישה חלה מדין שליחות אלא מדין אשתו כגופו, וממילא גם יכולה למנות שליח להפריש, וכן פסק בשו"ת באר יצחק (יו"ד סי' כ"ח ענף ו'), אמנם דייק שם דשיטת הרמב"ם היא שהאשה מפרישה חלה מדין שליחות, משום שהשמיט הדין שאשה יכולה למנות שליח להפרשה, וכן נקטו הדעת קדושים (סוסי' שכ"ג וסי' שכ"ח סי"ג).

האם אשה יכולה להפריש חלה כשבעלה מוחה בה

אם הבעל מוחה באשתו שלא תפריש חלה, אע"פ שזכות הפרשת חלה היא שלה, מ"מ אינה יכולה להפריש בעל כרחו כיון שהעיסה היא שלו, כמבואר במלא העומר (סי' שכ"ח סי"א)

מחלוקת היעב"ץ והמחזיק ברכה אם הבעל צריך לשלם שכר עשרה זהובים לאשתו

והנה רבינו היעב"ץ זצ"ל כ' שם דכיון שהפרשת חלה מצוה דידה, כמו שהיא סובלת העונש כשאינה מפרישה חלה, כמו"כ בדין הוא שתהא נוטלת שכר לעצמה, לא מיבעיא אם אחר מפריש חלה מעיסתה, אלא אפילו אם בעלה מפריש, ג"כ צריך ליתן לה עשרב זהובים. אבל הרב החיד"א זצ"ל במחזיק ברכה (או"ח סי' רס"ג סק"ג) הביא דברי היעב"ץ, וחולק עליו, וכ' דכיון שהאשה מצויה בבית, לכן היא מפרשת ולא הבעל שאינו בביתו, ועוד שהיא פגמה חלתו של עולם, אבל מהיכ"ת לומר, שהבעל שהכל שלו, אם קדם והפריש חלה שיצטרך לשלם שכר מצוה לאשתו.

לפי המחלוקת הזו, שתלויה אם הפרשת חלה ע"י האשה היא מצוה שלה, או שהיא מפרישה מדין שליחות, יש עוד נ"מ אם מי שהוא אחר הפריש חלה, דלשיטת היעב"ץ היא צריך לשלם עשר זהובים לאשתו, משא"כ לפי המחזיק ברכה, צריך לשלם לבעל..

שליח שהפריש חלה ונתערבה בחולין – מי ישאל על ההפרשה המשלח או השליח

הפת"ש (יו"ד סי' של"א סק"ו) הביא בשם המשנת חכמים דשליח שהפריש תרומה, ואח"כ היה מוכרח לשאול על הפרשתו (כגון שהחלה נפלה לתוך חולין), רק המשלח יכול לשאול על ההפרשה, אבל השליח שכבר קיים שליחותו, אינו יכול להשאל כיון שאין לו דין בעלים לענין השאלה. בשו"ת באר יצחק (יו"ד סי' כ"ח) ג"כ דן בזה, וכי דיש מקום לומר שהמשלח אינו יכול להשאל כיון שהוא לא הפריש החלה והוא לא נדר, וא"כ אינו יכול לומר שמתחרט בעיקר הנדר, אבל מאידך גיסא יש צד לומר שהמשלח ישאל על נדרו, דיכול לומר אילו הייתי יודע שאתחרט לבסוף, לא הייתי ממנה שליח להפריש החלה. כמו"כ יש להסתפק, דשמא השליח אינו יכול לשאול על הפרשתו כיון שכבר נעשה שליחותו וכשיטת המשנת חכמים הנ"ל, וע"ש (סוף ענף ה') שכי' דמעשים בכל יום שנשים שואלות על החלה שהפרישו (אע"פ שבפשוט הן מפרישות רק מדין שליח של בעליהן) משום שהוא זכות לבעלה, דאנן סהדי שהבעל מתחרט, דא"כ יפסיד כל התערובות, ובפרט לפמשי"כ במל"מ (הלי' שבועות פ"ו ה"ד) בשם שו"ת הריב"ש (סי' ש"ע) דכל שהחכם יודע שהוא מתחרט מתירין שלא מדעת הנודר, דהתרת החכם כהפרת הבעל, ולכן בודאי יכולה האשה לשאול על מה שהפרישה אפילו אם היא בגדר שליח לבעלה.

אבל אח"כ (שם ענף ו' ד"ה אד) כי' שהתורה עשתה לאשה כבעלים, וסיים שם בסוף התשובה, דזה ברור שהאשה שהפרישה חלה יכולה לשאול על הפרשתה, וכן על הפרשת המשרתת שלה, משום דבעלת הבית היא כבעל דבר לגבי זה, וחידש עוד יותר דיש לדון אם בעלה יכול למשאל כיון שהיא נעשתה כבעל דבר מצד עצמה, וא"כ אפשר נסתלק זכות הבעל לגבי שאלה. לפי דבריו, בדרך כלל פשוט הוא שהמשלח בודאי יכול לשאול על הפרשתו, וכן נקטו בשו"ת אחיעזר (ח"ב סי' ל"ז סק"ה), אלא דע"ש שחולק עמשי"כ הבאר יצחק דהפרשת תרומה היא בגדר מילי, דזה אינו כיון דעיקר התרומה היא ע"י הפרשה, ואע"פ שמועיל גם ע"י מחשבה, מ"מ הדיבור אינו אלא ליחיד הפרשת התרומה, אבל עיקר התרומה היא בהפרשה ואינה בגדר מילי) והחזו"א זצ"ל (הובא בדרך אמונה ה' תרומות פ"ד צה"ל ס"ק תפ"ג), וכי' שם דרק המשלח יכול להשאל, ומ"מ לגבי אשה בבית בעלה ס"ל (מעשרות סי' ז' סקט"ו) דבודאי יכולה להפריש ולמנות שליח להפריש, אבל רק משום שהיא כשליח של בעלה (ודלא כשיטת שו"ת באר יצחק הנ"ל) ולכן אם בעלה מוחה בה אינה יכולה להפריש, וע"ע בדרך אמונה (הלי' תרומות פ"ד צה"ל ס"ק ש"י).

אבל בשו"ת עונג יו"ט (סי' קי"ג) ס"ל דהמשלח אינו יכול להשאל כיון שאין הוא הנודר, ורק השליח שרוצה לשאול על נדרו, הוא יכול לשאול. והנה הפת"ש שם הביא בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' ש"ב) כי' דשניהם יכולים להשאל אלא שיש נ"מ ביניהם, דאם השליח שואל על נדרו ומתחרט על הפרשתו, אמנם הכל נעקר למפרע והעיסה חוזרת לטבלה, אבל כיון שאיגלאי מילתא למפרע שעדיין לא קיים שליחותו, א"כ עדיין יכול השתא להפריש על סמך מינוי השליחות דמעיקרא, ואילו אם המשלח מתחרט (פי' שמתחרט על מינוי השליחות מעיקרא), הרי הוא מתחרט על מה שסמך על דעתו של השליח, וא"כ ממילא נתבטל השליחות של השליח וצריך לחדש מינוי השליחות כדי שיוכל השליח להפריש עוד פעם, וע"ש שכי' דמהיות טוב ששניהם יתירו. אבל בשו"ת חת"ס (יו"ד סוסי' קס"ז) והמנחת פתים (יו"ד סי' של"א סכ"ט) תמהו על החת"ס, דבאיזה כח יכול השליח להשאל על הפרשתו. ולמעשה ע' בדרך אמונה (הלי' תרומות פ"ד ס"ק קפ"ו) שהביא הני תלת שיטות, וסיים במשי"כ החת"ס, דלרווחא דמילתא שניהם ישאלו, גם השליח וגם המשלח.

והנה יש להעיר, דבעלמא לא שייך לבטל השליחות אחרי שנעשה השליחות, מ"מ הסביר החת"ס הנ"ל דבעושה שליח לידור עבורו, וכמו הפרשת תרו"מ וחלה, שעיקר השליחות הוא שמוסר לו דעתו שכל מה שידור השליח יהיה כאילו הוא נדר, א"כ אם מתחרט על מה שמסר דעתו לזה השליח, נתבטל המעשה מעיקרא ולא הוי ביטול השליחות אחרי שנעשה המעשה, משום דהוא כדמעיקרא. אבל דבריו הק' צ"ב קצת, ובאמת האחרונים מסבירים קצת באופן אחר. בשו"ת אור גדול (סי' ט' ד"ה אמנם) הסביר,

דמה שהמשלח יכול להשאל על הפרשתו, הוא משום דהכא שהשליחות היא שהשליח יתרום, לא עדיפא מאם הי' קורא שם בעצמו אז בשעת מינוי השליחות, והי' אומר מה שיתרום השליח יהא תרומה, דהיה יכול להשאל, וא"כ מינוי השליח לתרום דומה לזה. בחלקת יואב (אהע"ז סי' כ"א ד"ה אף בגוף) הסביר כעין זה, דלכאורה תלוי בספק אם השליח נעשה כמשלח, או שהפעולה מתייחסת למשלח, דאם נאמר שהפעולה מתייחסת למשלח, הרי המשלח הפריש החלה וממילא יכול להשאל על הפרשתו, וע"ש שהוכיח מהסוגי' בנדרים ע"ב: דהכי הוא, דהפעולה מתייחסת למשלח, ולכן שפיר יכול המשלח להשאל על הפרשת השליח.

האם אשה שהפרישה חלה יכולה להשאל על הפרשתה בידיעת בעלה

והנה זה פשוט שהאשה יכולה למנות את בעלה כשלוחה להשאל על ההפרשה עבורה, ואע"פ דא"א לשאול על הנדר ע"י שליח כמבואר בשו"ע (יו"ד סי' רכ"ח סט"ז) בכל זאת ציין שם רע"א דנפסק בשו"ע (סי' רל"ד סנ"ה) שהבעל נעשה שליח לאשתו משום שאשתו כגופו. אבל עדיין יש להסתפק אם בעלה לא נמצא בבית, והיא רוצה להשאל על הפרשתה עכשיו אצל שכנים, האם היא הפרישה מטעם עצמה שיש לה חלק במה שרצונה לאכול ממנו, וא"כ יכולה לשאול על הפרשתה בעצמה, או שמא הפרישה חלה בשליחות בעלה, וא"כ אינה יכולה לשאול על הפרשתה בעצמה שלא מדעת בעלה. וכמו"כ יש להסתפק אם הבעל יכול לשאול על הפרשת אשתו בלי שהיא תמנה אותו שליח לשאול על הפרשתה.

במלא העומר (עמוד ס"ד ד"ה ועדיין) ר"ל שהדבר תלוי בב' תירוצים בתוס' בנזיר (כ"ד: ד"ה שקמצה) דלתי' אחד אמרינן דמותר מזונות שייך לה והיא זוכה בהעיסה כל שצריכה למזונותיה כדי שבעה, ולפ"ז הפרשת חלתה מהעיסה הוא על עיסה שלה, אבל יש עוד תי' בתוס', דבסתמא אין לה רשות לקמץ מעיסתה לעצמה דכל מה שתותיר הרי הוא של בעלה, וא"כ לא זכתה בהעיסה אלא במה שתאכל כשתאכל אבל קודם לכן הוא שייך לבעה"ב וא"כ הפרשתה הוא רק בתורת שליחותא דבעל.

והביא שם מש"כ בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' ש"ב) דמי שעשה שליח להפריש חלה, שניהם יכולים לשאול, השליח והמשלח, דגם המשלח יכול להתחרט על השליחות וממילא בטל מינוי שליחותו. ולפ"ז לכאורה אם האשה הפרישה חלה ונתערבה החלה, יכול הבעל וגם האשה לשאול על השליחות, אבל עדיין יש מקום להסתפק אם נאמר שהאשה היא שותפת בעיסה בשעת ההפרשה, א"כ אף אחד מהם לא יוכל לשאול על ההפרשה בלי רשות מהשותף.

ובאמת יש הרבה דעות בפוסקים בשאלה זו, דבפת"ש (יו"ד סי' של"א סק"ו) הביא שאין השליח יכול לשאול כיון שכבר נגמרה שליחותו עם ההפרשה, וכבר הבאנו מש"כ בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' ש"ב) דשניהם יכולים לשאול, וכי דמהיות טוב שניהם יתירו. אבל בשו"ת חת"ס (יו"ד סוסי' קס"ז) תמה על פסק זה דאע"פ שהשליח קיבל מינוי להפריש אבל היאך ישאל על ההפרשה בלי מינוי שליחותו. ובמנחת פתים (יו"ד סי' של"א) ג"כ תמה על החת"ס היאך שליח יכול לשאול ומ"מ מסיק דשאני אשתו שהיא בודאי יכולה לשאול וכן נקט האחיעזר (ח"יב סי' ל"ז), וע"ע בשו"ת עונג יו"ט (סי' ק"יג) שהאריך בזה ומסיק דשליח שהפריש יכול לישאל שלא מדעת הבעלים כיון שההפרשה חלה בדיבורו, וע"ע בקובץ תשובות (ח"א סי' קכ"ג) מש"כ הגריש"א זצ"ל בזה, ולמעשה בלקט העומר (פ"י סי"ח) כ' שבין הבעל ובין האשה יכולים להשאל על ההפרשה.

בית הכנסת תלמידי ישיבת פוניבז' (צעירים)

רח' האדמו"ר מצאנז 10

בני ברק

שיעור ממורנו הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א

ש"ק פ' שלח לך תשע"ח

בענין חיוב ציצית כשלוש הרבה בגדים של ארבע כנפות

ישנם בגדים שנחלקו הפוסקים אם הם חייבים בציצית, כגון סוודר שסוגרים עם ריץ-ריץ, ויש לו ד' כנפות לפניו (ע' מ"ב ס"י י' סק"ו), וכן פראק שכל כנפותיו מרובעים (אמנם בדרך כלל מייצרים אותם עם כנף אחד עגול), ד"א שאין חיוב ציצית רק בבגד ששייך להתעטף בו, דאז ארבע כנפותיו ניכרים, משא"כ בבגד התפור לפי מדה, שלא שייך ביה עיטוף (ע' ערוה"ש ס"י י' ס"ז), והגם שהרבה מחמירים בזה, אבל יש להסתפק אם כבר לובש בגד של ד' כנפות עם ציצית, האם יש צד לומר שזה מספיק לפוטרו מלהטיל ציצית בכל הני בגדים שיש בהם ספיקות ומחלוקות.

שיטת הטור וש"ע שהלובש כמה בגדים של ד' כנפות כולם חייבים בציצית

כ' בטור ובשו"ע (ס"י ח' ס"ב) אם יש לו כמה בגדים של ארבע כנפות, כולם חייבים בציצית, והסביר המ"ב (סק"ז) דהיינו אם לובשם כולם, אבל אם מונחים בתיבתו פטורין, דקיי"ל ציצית חובת גברא ולא חובת מנא כמבואר בשו"ע (ס"י י"ט ס"א) שכל זמן שאינו לובש הטלית פטור מציצית, ולפיכך אינו מברך על עשיית הציצית, שאין מצוה אלא בלבישתו, והסביר המ"ב (שם ס"ב), אע"ג דכתיב "ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם", מ"מ מדכתיב קרא אחרינא "גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה", משמע דווקא כשמתכסה בה.

הלבוש (ס"י ח' ס"ב) הסביר הטעם שחייב להטיל ציצית על כל בגדיו, מדכתיב "ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם", ובגדיהם לשון רבים הוא, הרבה בגדים, משמע שחייב להטיל ציצית על כל בגדיו.

שיטת הארחות חיים בשם י"א שרק בגד עליון חייב בציצית

אבל לכאורה צריך להבין מה חידשו לנו הטור והשו"ע, במה שכתבו שאם יש לו כמה בגדים של ארבע כנפות כולם חייבים בציצית, דמהיכ"ת לומר שיכול ללבוש אחד מהם בלי ציצית, וכבר העירו הב"י והב"ח על הטור, וכ' הב"י וז"ל זה דבר פשוט בעיני, ובארחות חיים (הל' ציצית ס"ב) מצאתי ש"א שא"צ להטיל אלא בעליון ע"כ, ואני אומר דסברא דחוויה היא זו, ולית דחש לה עכ"ל. הרי מבואר דישיטת בראשונים, שאם אדם לובש כמה בגדים של ד' כנפות, אינו חייב להטיל ציצית אלא בבגד עליון, אמנם הב"י והב"ח תמחו על שיטה זו.

הוכחה מרש"י שאם ציצית חובת גברא אין חיוב ציצית על כל בגדיו

הא"ר (ס"י י"ד סק"א) הוכיח מרש"י במנחות (מ"א. ד"ה מי סברת), דלמ"ד שציצית חובת גברא, אין חיוב להטיל ציצית על כל הבגדים שהוא לובש, דהרי שנינו התם שרבה בר הונא איקלע לבי רבא בר רב נחמן, וראה שה"י לבוש בטלית כפולה, ולא היתה מצוייצת כהלכתה, וכאשר רבה בר הונא העיר לו ע"ז, רבא בר רב נחמן הוריד טלית זו ולבש בגד אחר במקומו. אמר ליה רבה לרבא, מי סברת חובת גברא הוא (פרש"י לקיים מצות ציצית באחת מהן, דתיפטר בהך אחרית), חובת טלית הוא (פרש"י ואפילו אם יש לך עשר, כולן

טעונות ציצית). הרי מבואר ברש"י שאם מצות ציצית היא חובת גברא, א"צ להטיל ציצית על כל בגדיו, וע"ע בשו"ת התעוררות תשובה (ח"ד סי' א' – ובנדמ"ח או"ח ח"א סי' א') שג"כ העיר כן מדברי רש"י (אבל לא הביא שהא"ר כבר קדמו בהערה זו). אבל למעשה הא"ר כ' דהא דקיי"ל שכל בגדיו חייבים בציצית, היינו משום דלא קיי"ל שהן חובת גברא אלא חובת טלית, ולכן כל בגדיו חייבים בציצית.

שיטת ה"ר שמואל מפליזא שאין חיוב ציצית רק באחד מבגדיו

הרי מבואר דחוץ מהשיטה שמובא בארחות חיים, גם מדברי רש"י משמע שיש צד לומר שאין חיוב להטיל ציצית על כל בגד של ד' כנפות שלובש. והנה במושב זקנים לבעלי תוס' (סוף פ' שלח לד') הביא מחלוקת בשאלה זו, וז"ל על כנפי בגדיהם לדורותם – משמע על כל בגד שיש לו ד' כנפות חייב להטיל ציצית בכולן אם לובשן ביחד, דחובת גברא הוא, וכן פסק רב"י החסיד לבני אדם שלבשו ד' כנפות שהולכים בו בכל יום, וכשבאים לביהכ"ס חוזרים ולובשים עוד טלית שמתעטפים בו, שחוזר ומברך. ומורי ה"ר שמואל מפליזא פסק והורה לי, שאין לחזור ולברך על השני, כיון שהוא לבוש עדיין אותו שבירך עליו, וס"ל כר' יוסי דאם היו לאדם הרבה מינים ד' כנפות, שאין להטיל ציצית רק באחד מהן, נאמר "על ארבע כנפות כסותך", משמע לחד ולא לשנים עכ"ל. הרי לנו עוד שיטה בראשונים שאין חיוב להטיל ציצית על כל בגד של ד' כנפות שלובש.

קושיית הארצות החיים על שיטה זו מההיתר של כלאים בציצית

המלבי"ם זצ"ל בספרו ארצות החיים (סי' ח' ארץ יהודה סק"י) הקשה על שיטה זו מתוס' במנחות (מ.), שהקשה למה התירה התורה כלאים בציצית, הא אפשר לקיים שניהם בטלית של צמר, דאע"פ שהתכלת הוא דווקא בחוט של צמר, אבל א"צ להטיל התכלת דווקא בבגד של פשתן, ותי' דכיון שהוא רוצה ללבוש בגד של פשתן, הוה א"א לקיים שניהם, והקשה הארצוה"ח, אם נאמר כשיטת הני ראשונים שרק בגד אחד חייב בציצית, עדיין אפשר לקיים שניהם, שילבש בגד של צמר ויקשור בו התכלת, ובנוסף לכך ילבש בגד של פשתן בלא ציצית.

יישוב הארצות החיים והישועות יעקב ע"פ שיטת הבעל המאור

אבל המלבי"ם וכן הישועות יעקב (סי' ח' סק"ז) הסבירו את שיטת הני ראשונים, עפמ"כ הבעל המאור בשבת (י"ב. לדפי הרי"ף) דגם בזה"ז תכלת מעכבת את הלבן, מיהו כדי שלא תשתכח תורת ציצית, תיקנו חז"ל שדי בלבן לחוד, והסביר הישוע"י דלשיטת המרדכי (הלכות קטנות סי' תתקמ"ד - הובא בב"י סי' י"ג ד"ה כתוב) שאין איסור ללבוש ד' כנפות בלי ציצית כשהוא אנוס, משום שהיא מצות עשה ולא לאו, ובכל זאת יש איסור דרבנן (ע' מ"א סי' י"ג סק"ח), והיכא דאי אפשר, אתי מצוה דרבנן של לבן ודוחה האיסור דרבנן שלא ללבוש ד' כנפות בלא ציצית, והעמידו חז"ל דבריהם בזה בקום ועשה כדי שלא תשתכח תורת מצות ציצית, ולפ"ז הני ראשונים ס"ל שדווקא בגד אחד התירו ללבוש בלבן בלי תכלת, אבל אסור ללבוש הרבה בגדים של ד' כנפות. אבל הטור ושו"ע ס"ל שמותר ללבוש הרבה טליתות, וחייב להטיל ציצית בכל אחד מהן, או משום דפליגי על חידושו של בעל המאור, או משום דכיון שצריך ללבוש אותם בגדים, לא אסרו חז"ל ללבושן כל שנותן בהן חוטי לבן.

ביאור הנהגת המהר"ם מרוטנבורג שרק לבש ט"ק כשחזר לביתו אחרי התפלה

הישועות יעקב הוסיף, דלפי הסבר שלו מבואר היטב מנהגו של המהר"ם מרוטנבורג שלא לבש טלית קטן רק כשחזר לביתו אחרי התפלה, והסביר שבשעת התפלה לבש טלית גדול, וכיון דבזה"ז אין לנו תכלת, אין ללבוש כמה בגדים של ארבע כנפות כיון שיש איסור דרבנן ללכת בבגד בלי ציצית גם

כשהוא אנוס שאין לו תכלת, לכן כשחזר לביתו אחרי התפלה, ופשט הטלית גדול, רק אז לבש הטלית קטן, ועשה כן לרוב חסידותו משום שהיה חושש לצאת ידי כל הדעות, ודפח"ח.

אבל יש לציין שמנהג זה של המהר"ם מרוטנבורג מובא בשו"ת מהרי"ל (סי' י"ו) ובשו"ת מהר"ח או"ז (סי' א' בשם ר' משה ב"ר יעקב שה"י תלמיד של המהר"ם מרוטנבורג), והמהר"ח או"ז הסביר הנהגה זו באופן אחר מביאור הישועות יעקב, והיינו משום שחשש לשיטת הראב"ה שכתב לגבי שחיטה, דאפילו אם אינו סח בין שחיטה לשחיטה צריך לברך על כל שחיטה, דגופין מחלקין, וא"כ ה"ה לגבי טלית, אם הי' לובש ט"ק בביתו ומברך עליה, כשיבא לביהכנ"ס ויתעטף בטלית גדול, גם אם לא סח בינתיים, לשיטת הראב"ה הי' צריך לברך עליה, וכיון שדרכו היתה לצאת כל הדעות, לכן אחרי התפלה היה ממתין עד שהיה צריך להסיח, וכשצריך להסיח אינו חייב לשתוק, ואז היה מברך ומתעטף בטלית קטן.

חידוש החתן סופר שמצות ציצית היא רק בבגד עליון שמקיים בו מצות "וראיתם אותו"

והנה החתן סופר (או"ח שער הגדילים והכלאים אות י"ד) הסביר שיטת הני ראשונים בחידוש גדול, וגם הסביר למה הם סוברים שצריך להטיל ציצית דווקא בבגד עליון, דהרי כלאים בציצית אינה הותרה אלא דחוויה, והיינו דכתיב בפסוק "ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם... והיה לכם לציצית", דאמנם "ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם", על כל בגדיהם, אבל היינו דווקא במינו, דהיינו צמר בצמר, ופשתן לפשתן, ורק אז "והיה לכם לציצית", וציצית פירושו שרואים אותם כדכתיב "וראיתם אותו", וזה בבגד עליון שהוא נראה, ולכן הני ראשונים ס"ל שבבגד עליון שמקיימים בו מצוה גמורה, דוחה אפילו הלאו של כלאים, משא"כ שאר הבגדים במצוה בעלמא במינו.

אמנם דבריו מחודשים מאוד, שלא התירו כלאים בציצית רק בבגד עליון שעליו נאמר "וראיתם אותו", בפרט דלא קיי"ל שזו היא עיקר המצוה (וע"ע בשאלת חמדת צבי ח"ג סי' ג' אות ג' שהאריך להקשות עליו).

ביאור המ"ב שציצית חובת גברא ולא חובת גברא

והנה להלכה הביא המ"ב (סי' ח' סקכ"ז) שציצית חובת גברא ולא חובת מנא כמבואר בשו"ע (סי' י"ט ס"א), ולכן כל זמן שאינו לובש הטלית פטור מציצית, אבל לפ"ז ק' טובא, דהרי רש"י במנחות (מ"א.) הסביר שאם מצות ציצית היא חובת גברא, א"צ להטיל ציצית בכל בגדיו. עוד יש להקשות מהרמ"א (סי' י"ז ס"ב) שכתב דציצית אינו חובת גברא, ולכן אינו חייב לקנות לו טלית כדי שיתחייב בציצית, והסביר המ"ב (סק"ה) דקיי"ל דציצית חובת גברא ולא חובת גברא, ותרווייהו לקולא, ולכן כל זמן שאינו לובש הטלית פטורה מציצית משום שהיא חובת גברא ולא חובת מנא, ומאידך גיסא אינו חייב לקנות לו טלית כדי שיתחייב בציצית, ורק אם יש לו טלית של ארבע כנפות ולובשו, אז חייב בציצית, והיינו משום שהיא חובת מנא.

סיכום לדינא

עכ"פ להלכה נפסק בשו"ע (סי' ח' ס"ב) שחייב להטיל ציצית בכל הבגדים של ארבע כנפות שהוא לבוש בהם, דלא כהני ראשונים שפסקו שרק הבגד העליון צריך צריך, ובכל זאת במור וקציעה (סו"ס י" ד"ה ועיין בדרכי משה סק"ו) דן במקום שיש מחלוקת לגבי חיוב ציצית, וכ' וז"ל וכדי להפיס הדעת אני אומר עוד, שבכל המלבושים המסופקים הנוכרים, יש לסמוך על אותה דעה יחידית, שאין חיוב ציצית בכל הבגדים בעלי ד' כנפות כשיש לאדם אחד הרבה, רק באחד מהם מטילן ודיו, כדאיתא לעיל סי' ח' בשם ארחות חיים, אע"ג דלא קיי"ל כוותיה, מ"מ יש לו סמך בתלמוד עכ"ל, אבל יש לציין שהמ"ב השמיט חידוש זה של המור וקציעה.